

УДК 378.016:7.012]-047.58
DOI: 10.31866/2617-7951.5.2.2022.266929

UDC 378.016:7.012]-047.58

КОНЦЕПТУАЛЬНО-АНАЛІТИЧНІ ПІДХОДИ ДО МОДЕЛЮВАННЯ ДИЗАЙН-ДІЯЛЬНОСТІ

CONCEPTUAL AND ANALYTICAL APPROACHES TO DESIGN ACTIVITY MODELING

Igor Bondar,
<https://orcid.org/0000-0001-8972-0941>
доцент, заслужений працівник
культури України,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
Київ, Україна
bondar_i.s.2018@i.ua

Ihor Bondar,
<https://orcid.org/0000-0001-8972-0941>
Associate Professor,
Honored Worker of Culture of Ukraine,
Kyiv National University
of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine
bondar_i.s.2018@i.ua

Анотація

Abstract

Мета статті – дослідити концептуально-аналітичні підходи до моделювання дизайн-діяльності у контексті підготовки майбутніх фахівців з дизайну у ЗВО культурно-мистецького профілю на прикладі Київського національного університету культури і мистецтв. **Методологія дослідження** передбачає використання загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема аналізу, синтезу, опису, порівняння, узагальнення. **Наукова новизна:** проаналізовано та комплексно розглянуто концептуальні підходи під час підготовки майбутніх фахівців з дизайну до здійснення дизайн-діяльності (на прикладі Київського національного університету культури і мистецтв): геометричний; органічний; синергетичний; метафоричний; енергоінформаційний; технологічний; етичний; соціонічний; раціоналістичний; ситуативний; емоційний; програмний. **Висновки.** Визначено, що моделювання в контексті підготовки майбутніх фахівців з дизайну до розвитку професійної кар'єри базується на запитах суспільства на підготовку цілісної

Purpose of the article. The article examines conceptual and analytical approaches to the modeling of design activities in the context of training future design specialists in cultural and artistic higher education institutions on the example of the Kyiv National University of Culture and Arts. **Research methodology** involves the usage of general scientific and special methods, including analysis, synthesis, description, comparison, generalization. **Scientific novelty:** conceptual approaches were analyzed and comprehensively considered during the preparation of the future design specialists to carry out design activities (on the example of Kyiv National University of Culture and Arts): geometric; organic; synergistic; metaphorical; energy information; technological; ethical; socionic; rationalist; situational; emotional; program. **Conclusions.** It was determined that modeling in the context of training future design specialists for the development of a professional career is based on the demands of society for the preparation of a complete personality with a conscious professional orientation, the originality of the individual style of design creativity. It was found that the training of future design

особистості з усвідомленою професійною орієнтацією, своєрідністю індивідуального стилю дизайнерської творчості. Виявлено, що підготовка майбутніх фахівців з дизайну до здійснення дизайн-діяльності має базуватися на внутрішній логіці навчання. Модель підготовки майбутніх фахівців з дизайну до здійснення дизайн-діяльності є основним орієнтиром у виборі змісту освіти та його характеру, застосовуваних методів і прийомів навчання, тому, щоб ця модель стала надійним орієнтиром для ефективної організації навчально-виховного процесу, вона повинна включати специфіку моделі особистості майбутнього дизайнера. Доведено, що в основі аналітичного підходу до моделювання дизайн-діяльності лежить генерація ідей для принципово нових проєктів у різних напрямках дизайну та формування сучасних уявлень про основні закономірності та досягнення у конструюванні, моделюванні, конструктивному та художньому оздобленні складних дизайнерських об'єктів та дизайнів із застосуванням навичок аналітичної, експериментальної та асоціативної творчості.

Ключові слова:

дизайн-діяльність, фахівець з дизайну, ЗВО, навчання, підходи, принципи, методи, технології.

specialists to carry out design activities should be based on the internal logic of education. The model of training future design specialists to carry out design activities is the main reference point in choosing the content of education and its nature, the applied methods and techniques of learning, therefore, in order for this model to become a reliable reference point for the effective organization of the educational process, it should include the specifics of the personality model future designer. The design-activity model of the future design specialist allows to determine the type and amount of necessary knowledge, the type and level of competence and skills that will enable him to successfully carry out this activity. It has been established that the following conceptual approaches will be used to prepare future design specialists for the implementation of design activities (on the example of the Kyiv National University of Culture and Arts): geometric; organic; synergistic; metaphorical; energy information; technological; ethical; socionic; rationalist; situational; emotional; program. It has been proven that the basis of the analytical approach to the modeling of design activities is the generation of ideas for fundamentally new projects in various directions of design and the formation of modern ideas about the main laws and achievements in the construction, modeling, constructive and artistic decoration of complex design objects and designs with the application skills of analytical, experimental and associative creativity. It was found that an important role in the professional training of future design specialists is played by the introduction and use of innovative technologies and training methods.

Keywords:

design activity, design specialist, vocational training, training, approaches, principles, methods, technologies.

Вступ

Динамічний прогрес українського суспільства характеризується стрімким розвитком креативних індустрій, соціально-мистецьких комунікацій, модернізацією культурно-мистецького та освітнього просторів, зростаючою міжнародною культурною конвергенцією. Це створює потребу у вузькоспеціалізованих фахівцях у сфері дизайну з креативним мисленням, здатністю генерувати оригінальні та нестандартні ідеї, реалізацію мультикультурних проєктів та стійким прагненням до кар'єрного

росту. У зв'язку з цим необхідно модернізувати професійну мистецьку освіту, яка повинна бути орієнтована на підготовку майбутніх дизайнерів, готових до самореалізації та розвитку професійної кар'єри. Досягнення якості підготовки, необхідної для становлення майбутніх дизайнерів як професіоналів, залежить від адекватності методичної системи, у якій узгоджені конкретні цілі навчання, зміст, методи, формати та прийоми навчання в ЗВО, в основі яких лежить застосування концептуально-аналітичних підходів до моделювання дизайн-діяльності.

Мета дослідження

2

Метою роботи є дослідження концептуально-аналітичних підходів до моделювання дизайн-діяльності у контексті підготовки майбутніх фахівців з дизайну у ЗВО культурно-мистецького профілю на прикладі Київського національного університету культури і мистецтв.

Методологія та аналіз джерельної бази

3

При проведенні дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема аналіз, синтез, опис, порівняння, узагальнення.

Проблемам підготовки майбутніх дизайнерів у ЗВО із застосуванням сучасних підходів до навчання присвячені праці багатьох вчених, зокрема ґрунтовні дослідження у цьому напрямку здійснили С. Алексеева, З. Бакум, Л. Григорова, Т. Коваль, В. Косюк, Л. Оружа, Л. Оршанський, В. Прусак, Л. Саприкіна, П. Тименко, О. Фурса, І. Цідило та інші.

Результати дослідження

4

Акцентуючи увагу на понятті «моделювання», доцільно зауважити, що воно належить до теоретичних методів дослідження, спрямованих на створення структурних механізмів освітніх процесів, вивчення логічних залежностей освітніх явищ тощо. Такий підхід дозволяє будувати модель як спрощену копію реального об'єкта чи явища.

Моделювання – один із наукових методів дослідження об'єкта та процес побудови його моделі, що зберігає основні характеристики об'єкта дослідження. Прийоми моделювання засновані на принципі аналогії. Тобто є можливість розглядати не безпосередньо об'єкт, а його модель, яка є схожим, трохи спрощеним, більш доступним об'єктом.

Моделювання в контексті підготовки майбутніх фахівців з дизайну до розвитку професійної кар'єри базується на запитах суспільства на підготовку цілісної особистості з усвідомленою професійною орієнтацією, своєрідністю індивідуального стилю дизайнерської творчості. Цей процес реалізується з узгодженістю елементів до підготовки майбутніх фахівців з дизайну до розвитку професійної кар'єри на соціальному, організаційному та особистіс-

ному рівнях, а також у відповідності до стійкого бажання побудувати професійну кар'єру з успішною професійною самореалізацією.

Підготовка майбутніх фахівців з дизайну до здійснення дизайн-діяльності має базуватися на внутрішній логіці навчання. Проте не менш важливо, щоб викладачі мали на належному рівні розуміння змісту, структури та характеру майбутньої професійної діяльності своїх студентів. Оскільки ця діяльність настільки різноманітна, а роль тієї чи іншої освітньої галузі у формуванні професійної компетентності майбутнього дизайнера дуже обмежена.

Модель підготовки майбутніх фахівців з дизайну до здійснення дизайн-діяльності є основним орієнтиром у виборі змісту освіти та його характеру, застосовуваних методів і прийомів навчання. Але для того, щоб ця модель стала надійним орієнтиром для ефективної організації навчально-виховного процесу, вона повинна включати специфіку моделі особистості майбутнього дизайнера. При цьому необхідно починати з розуміння природи самого моделювання та основних принципів його методології як важливого методу наукового дослідження.

Побудова моделі майбутнього фахівця з дизайну та моделі його дизайн-діяльності набуває особливого значення: при навчанні та розвитку особистості майбутніх фахівців з дизайну; там, де є суспільна потреба в організації підготовки майбутніх фахівців з дизайну принципово нових профілів; де необхідно розробити нормативні документи та визначити зміст і характер підготовки студентів за цими спеціальностями.

Моделювання дизайн-діяльності майбутнього фахівця з дизайну – це узагальнена характеристика змісту і характеру цієї діяльності, спрямована на раціональну організацію навчального процесу відповідної професійної підготовки цього фахівця.

Для того, щоб ця підготовка могла запропонувати майбутньому фахівцю з дизайну реальну можливість успішно виконувати завдання та функції його професійної діяльності, вона повинна відповідати змісту та характеру діяльності. Модель дизайн-діяльності відкриває можливості, підсумовуючи та організовуючи безліч завдань, функцій і обов'язків, які має виконувати фахівець з дизайну, з одного боку, та організовуючи й класифікуючи їх, з іншого.

Чітко структурований набір завдань, функцій і обов'язків продуктивної діяльності майбутнього фахівця з дизайну повинен доповнюватися відповідним набором завдань, функцій і обов'язків його соціальної діяльності. Відображаючи зміст і характер цієї діяльності в її найзагальнішому вигляді як набору прототипних завдань і функцій, ця модель, а також основні навички, необхідні для успіху, повинні мати достатню повноту і обґрунтованість. Це дає змогу визначити цілі та завдання до формування професійних компетентностей майбутніх фахівців з дизайну. Таким чи-

ном, стає можливим забезпечити підготовку до успішного здійснення дизайн-діяльності майбутніми фахівцями у перспективі.

Модель дизайн-діяльності майбутнього фахівця з дизайну дозволяє визначити вид і обсяг необхідних знань, вид і рівень сформованості компетенцій і умінь, які забезпечать йому можливість успішно здійснювати цю діяльність. А це відкриває можливість скласти перелік навчальних дисциплін і забезпечити порядок і приблизну логічну структуру їх вивчення.

Доцільно зауважити, що готовість до успішної дизайн-діяльності визначається успішним засвоєнням знань та здобуттям умінь і навиків з таких дисциплін, які забезпечать професійну та практичну підготовку майбутніх фахівців з дизайну (Факультет дизайну і реклами КНУКіМ, б.р.):

- *для майбутнього фахівця з графічного дизайну:* історія мистецтв, діловий етикет, історія дизайну, дизайн-проекування, комп'ютерні технології в дизайні, рисунок і живопис, етно-дизайн, проектно-технічна графіка, макетування, шрифти, типографія і леттеринг, айдентика, упаковка, веб-дизайн, 3D-дизайн, менеджмент і маркетинг у дизайні.

- *для майбутнього фахівця з дизайну середовища:* історія мистецтв, діловий етикет, історія дизайну, дизайн-проекування, комп'ютерні технології в дизайні, рисунок і живопис, проектна графіка та перспектива, матеріалознавство та декорування, конструювання та інженерія середовищних об'єктів, декоративна дендрологія, ландшафтне проєкування, менеджмент і маркетинг в дизайні, технології арахування, рекламні комунікації;

- *для майбутніх фахівців з дизайну одягу:* історія мистецтв, діловий етикет, історія дизайну, дизайн-проекування, комп'ютерні технології в дизайні, рисунок і живопис, дизайн-матеріалів та аксесуарів, конструювання та технології виготовлення швейних виробів, макетування та моделювання, конфекціювання в дизайні одягу.

З огляду на це доцільно розглянути концептуальні підходи, які застосовуються у Київському національному університеті культури і мистецтв для підготовки майбутніх фахівців з дизайну до здійснення дизайн-діяльності (рис. 1).

В основі аналітичного підходу до моделювання дизайн-діяльності лежить генерація ідей для принципово нових проєктів у різних напрямках дизайну та формування сучасних уявлень про основні закономірності та досягнення у конструюванні, моделюванні, конструктивному та художньому оздобленні складних дизайнерських об'єктів та дизайнів із застосуванням навичок аналітичної, експериментальної та асоціативної творчості.

З огляду на це, формування аналітичного мислення та аналітичних умінь у майбутніх фахівців з дизайну – це головний

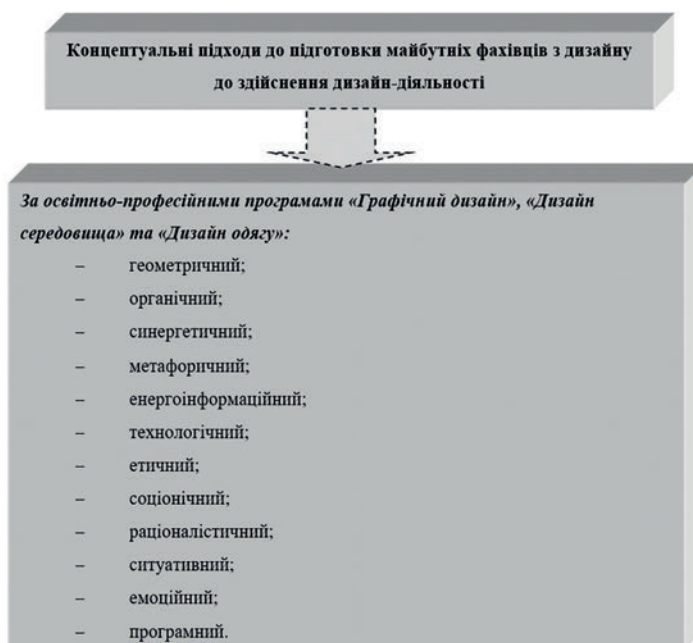

Рис. 1. Концептуальні підходи до підготовки майбутніх фахівців з дизайну у Київському національному університеті культури і мистецтв.

Fig. 1. Conceptual approaches to the training of future design specialists at the Kyiv National University of Culture and Arts.

аспект, який передбачено аналітичним підходом до моделювання дизайн-діяльності.

Так, здатність аналізувати конкретну ситуацію, порівнювати факти і робити висновки на основі отриманих даних характеризує аналітичне мислення майбутнього фахівця з дизайну. За допомогою аналітичного мислення він може розділяти інформацію на складові частини, структурувати дані та знаходити їх взаємозв'язки. Такий підхід дозволяє прийняти найкраще рішення серед усіх можливих.

Аналітичні уміння для майбутнього фахівця з дизайну – це один з головних інструментів при здійсненні дизайн-діяльності. Чим детальніше він аналізує проблему, тим більше має варіантів вирішення її з різних точок зору. Так, формування у майбутнього фахівця з дизайну аналітичних вмінь сприяє: розвитку здатності розуміти феномен взаємозв'язків і взаємозалежності; умінню знаходити закономірності, ідеї, аналізувати їх і застосовувати у дизайн-діяльності; розвитку здатності вирішувати проблемні ситуації та визначати, як найкраще їх вирішити.

Аналітичні навички майбутніх фахівців з дизайну повинні охоплювати володіння сучасними та ефективними методами

аналізу розробок у сфері дизайну, здатність визначати потенційні джерела інформації та їхні стратегії пошуку, а також процес пошуку, отримання, аналізу та оцінки інформації для прийняття рішень, здатність створювати, адаптуватися до професійних ситуацій (Алексеева, 2018b).

Аналітичний підхід до моделювання дизайн-діяльності також має бути націлений на здобуття аналітико-синтетичних навичок (аналіз, синтез, узагальнення, класифікація) для побудови власної кар'єри в дизайні.

У ході дослідження доцільно було б розглянути принципи, які використовуються для підготовки майбутніх фахівців з дизайну до здійснення ними дизайн-діяльності у Київському національному університеті культури і мистецтв (рис. 2).

Окрім цього, доцільно зазначити, що відбір і формування змісту підготовки майбутнього дизайнера до здійснення дизайн-діяльності здійснювався також на основі загальнодидактичних та специфічних принципів. Їх використання спрямоване на виконання наступних основних завдань сучасної дизайн-освіти (Оружа, 2011): 1) формування особистості, яка буде навчатися протягом життя; створення освітнього середовища, заснованого на взаємоповазі та демократичних принципах; забезпечення наступності в процесі інтелектуального розвитку і пов'язаного з цим розвитку навичок (забезпечення зв'язків теорії з практикою); забезпечення того, щоб усі студенти розвивали академічні, мистецькі, етичні та практичні навички.

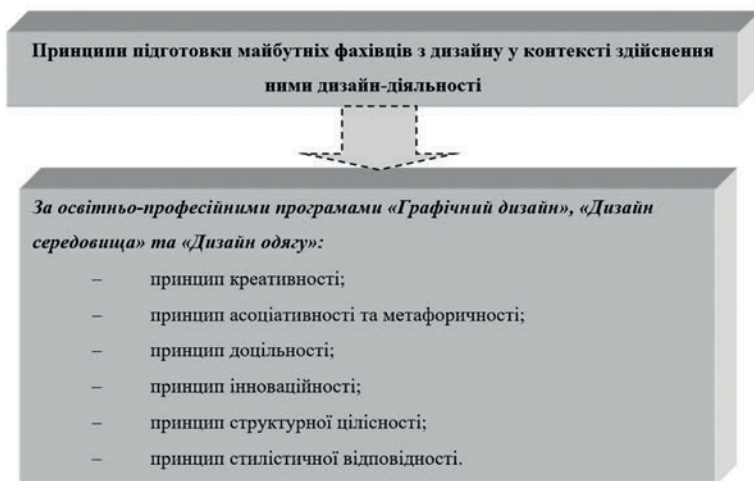

Рис. 2. Принципи підготовки майбутніх фахівців з дизайну в КНУКіМ.

Fig. 2. Principles of training future design specialists at the KNUC&A.

Важливу роль у професійній підготовці майбутніх фахівців з дизайну у Київському національному університеті культури і мистецтв відіграє впровадження та використання інноваційних технологій і методів навчання (рис. 3, 4).

При організації дизайн-діяльності та залученні студентів до реалізації реальних дизайн-проектів доцільно базуватись на інтеграції науково-технічних і гуманітарних знань, оскільки це сприяє засвоєнню дизайнерської культури, естетики та закономірностей функціонування. Слід звернути увагу на доціль-

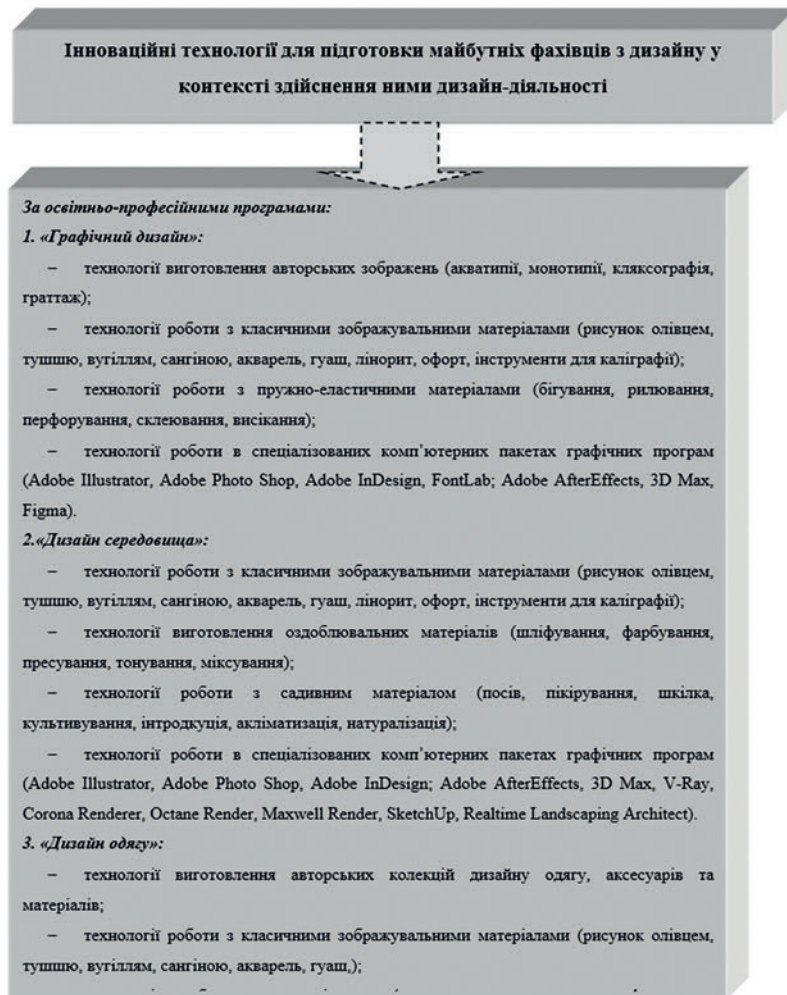

Рис. 3. Інноваційні технології для підготовки майбутніх фахівців з дизайну в КНУКіМ.

Fig. 3. Innovative technologies for training future design specialists at the KNUC&A.

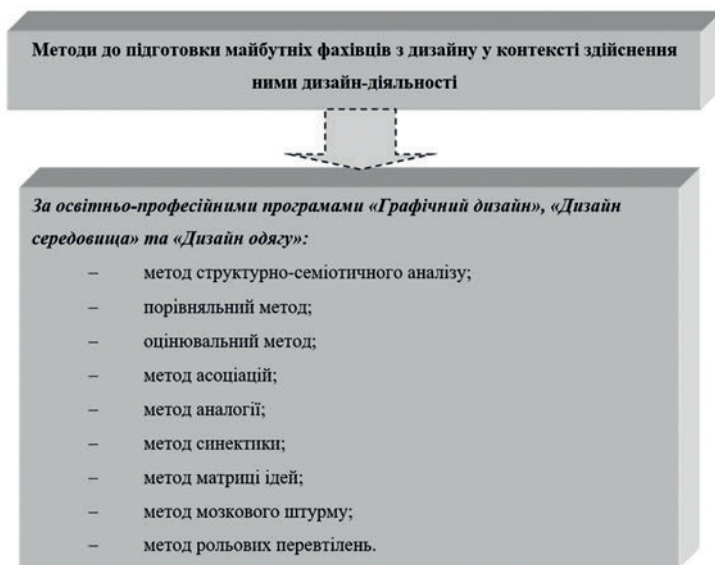

Рис. 4. Методи до підготовки майбутніх фахівців з дизайну в КНУКІМ.

Fig. 4. Methods for training future design specialists at the KNUC&A.

ність і гармонійність тематики й середовища спілкування. Це дозволяє нав'язувати та відносити дизайн-діяльність до чогось особливого (Григорова, 2020).

Слід зазначити, що моделювання дизайн-діяльності в контексті підготовки майбутніх фахівців-дизайнерів базується на таких концептуальних положеннях (Алексеева, 2018a):

1) підготовка дизайнера до розвитку професійної кар'єри є невід'ємною частиною загальнопрофесійної підготовки;

2) організація цього процесу здійснюється із застосуванням сучасних методичних підходів;

3) підготовка майбутнього фахівця з дизайну до становлення професійної кар'єри характеризується системою професійно-психологічних знань і вмінь, які дозволяють вирішувати завдання розвитку кар'єри в майбутній професійній діяльності;

4) підготовка майбутніх фахівців з дизайну до професійної дизайн-діяльності включає набуття практико-орієнтованих знань, використання активних контекстних форм і методів навчання, що сприяє збільшенню частки практичної складової навчання, це, в свою чергу, дозволить активізувати самоосвіту, проводити кар'єрні інструктажі та навчання;

5) ефективність підготовки майбутніх дизайнерів до становлення професійної кар'єри залежить від рівня засвоєння ними професійно-психологічних знань, набуття відповідних навичок, необхідних для розвитку кар'єри у майбутній професійній дизайн-діяльності.

Після завершення освітньо-професійної програми, яка готує студентів на основі інноваційних підходів, майбутні фахівці з дизайну повинні розвивати свої навички за результатами освоєння освітньо-професійної програми за напрямками «Графічний дизайн», «Дизайн середовища», «Дизайн одягу» (рис. 5).

При моделюванні системи професійної підготовки фахівців з дизайну ключовим орієнтиром є професійний характер діяльності дизайнера з урахуванням соціально-економічних умов і постійно мінливого динамічного змісту професійної діяльності. Отже, основними складовими теоретичної моделі підготов-

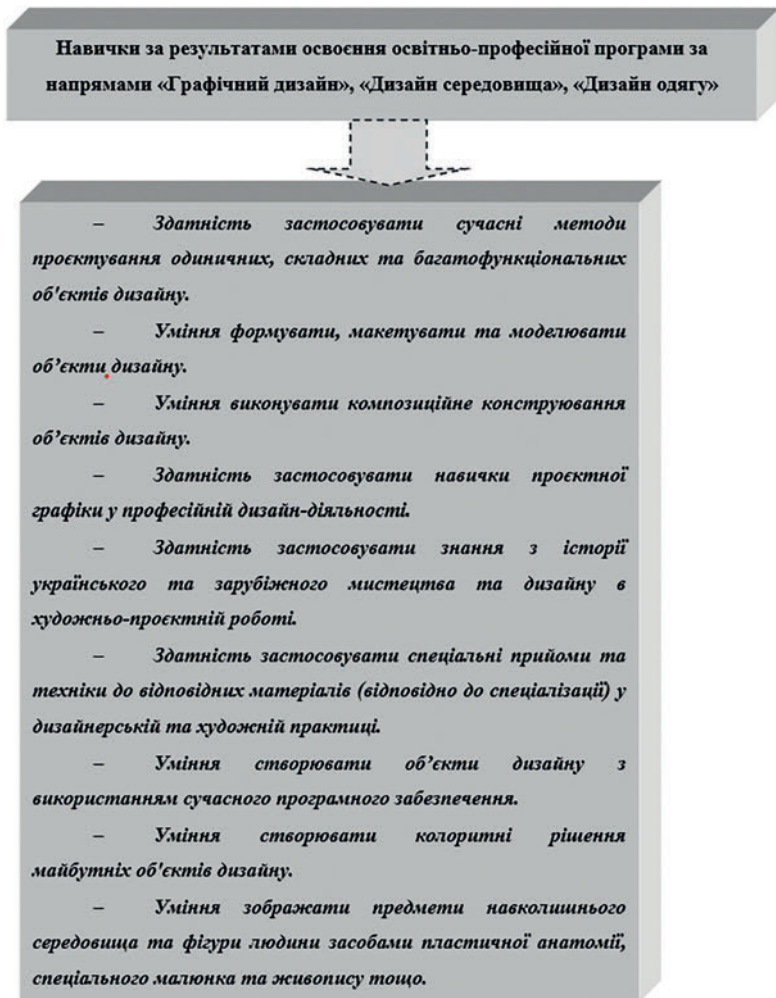

Рис. 5. Навички, які здобувають майбутні фахівці з дизайну у КНУКіМ.

Fig. 5. Skills acquired by future design specialists at the KNUC&A.

ки майбутнього фахівця з дизайну можна вважати наступні (Фурса, 2012):

- 1) загальні та спеціальні якості особистості фахівця;
- 2) необхідні знання, уміння та навички;
- 3) якості, що сприяють професійному успіху і визначаються з професійної точки зору.

Цілі професійної підготовки майбутніх фахівців з дизайну відображають соціальне замовлення на підготовку фахівців-дизайнерів, що відповідає рівню розвитку науково-технічного прогресу, соціально-економічним відносинам і кон'юктурі ринку праці. Моделювання системи професійної підготовки дизайнерів у ЗВО, зокрема у Київському національному університеті культури і мистецтв базується на розробці моделей, змісту і методів навчання, забезпеченні та реалізації процесів формування професійно значущої особистості майбутнього дизайнера.

**Наукова
новизна та
практична
значимість
дослідження**

5

Наукова новизна полягає в тому, що проаналізовано та комплексно розглянуто концептуальні підходи під час підготовки майбутніх фахівців з дизайну до здійснення дизайн-діяльності (на прикладі Київського національного університету культури і мистецтв): геометричний; органічний; синергетичний; метафоричний; енергоінформаційний; технологічний; етичний; соціонічний; раціоналістичний; ситуативний; емоційний; програмний. Робота спрямована на вивчення, аналіз і подальше дослідження модернізації професійної мистецької освіти, яка повинна бути орієнтована на підготовку майбутніх дизайнерів, готових до самореалізації та розвитку професійної кар'єри.

Висновки

6

Таким чином, визначено, що побудова моделі майбутнього фахівця з дизайну та моделі його дизайн-діяльності набуває особливого значення. Ефективність такої моделі залежить від ефективності концептуально-аналітичних підходів до моделювання дизайн-діяльності у ЗВО. Готовість до успішної дизайн-діяльності визначається успішним засвоєнням знань та здобуттям умінь і навиків. Модель дизайн-діяльності майбутнього фахівця з дизайну дозволяє визначити вид і обсяг необхідних знань, вид і рівень сформованості компетенцій і вмінь, які забезпечать йому можливість успішно здійснювати цю діяльність. Доведено, що в основі аналітичного підходу до моделювання дизайн-діяльності лежить генерація ідей для принципово нових проєктів у різних напрямках дизайну та формування сучасних уявлень про основні закономірності та досягнення у конструюванні, моделюванні, конструктивному та художньому оздобленні складних дизайнерських об'єктів та дизайнів із застосуванням навичок аналітичної, експериментальної та асоціативної творчості. З'ясовано, що важливу роль

у професійній підготовці майбутніх фахівців з дизайну відіграє впровадження та використання інноваційних технологій і методів навчання.

Список бібліографічних посилань

- Алексеева, С. В. (2018a). Концепція підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*, 17, 22–26. <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.17.22-26>
- Алексеева, С. В. (2018b). Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: теорія і практика (В. О. Радкевич, ред.). Міленіум.
- Григорова, Л. (2020, 23 квітня). Особливості підготовки студентів до дизайнерської діяльності. В *Актуальні проблеми сучасного дизайну*, матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Т. 2, с. 282–285). Київський національний університет технологій та дизайну.
- Оружа, Л. В. (2011). Підготовка майбутніх фахівців з дизайну у вищому навчальному закладі [Автореферат дисертації кандидата наук, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова].
- Факультет дизайну і реклами КНУКіМ. (б.р.). *Освітні програми. Графічний дизайн. Дизайн середовища. Дизайн одягу*. <http://design.knukim.edu.ua/osvitni-programy/>
- Фурса, О. О. (2012). Модель фахівця з дизайну в науково-практичній рецепції. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 10, 249–255.

References

- Aliksieieva, S. V. (2018a). Kontseptsiia pidhotovky maibutnikh dyzaineriv do rozvytku profesiinoi kariery [Training Concept on Professional Life Development for Future Designers]. *Scientific Herald Institute of Vocational Education and Training of NAES of Ukraine. Professional Pedagogy*, 17, 22–26. <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.17.22-26> [in Ukrainian].
- Aliksieieva, S. V. (2018b). *Pidhotovka maibutnikh dyzaineriv do rozvytku profesiinoi kariery: teoriia i praktyka* [Preparation of Future Designers for the Development of a Professional Career: Theory and Practice] (V. O. Radkevych, Ed.). Milenium [in Ukrainian].
- Fakultet dyzainu i reklamy KNUKIM. (n.d.). *Osvitni prohramy. Hrafichnyi dyzain. Dyvain seredovyshcha. Dyvain odiahu* [Educational Programs. Graphic Design. Environment Design. Clothing Design]. <http://design.knukim.edu.ua/osvitni-programy/> [in Ukrainian].
- Fursa, O. O. (2012). Model fakhivtsia z dyzainu v naukovy-praktychnii retseptsii [Model of a Design Specialist in a Scientific and Practical Reception]. *Pedagogical Education: Theory and Practice*, 10, 249–255 [in Ukrainian].
- Hryhorova, L. (2020, April 23). Osoblyvosti pidhotovky studentiv do dyzainerskoi diialnosti [Features of Training Students in Design Activities]. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu* [Actual Problems of Modern Design], Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Vol. 2, pp. 282–285). Kyiv National University of Technologies and Design [in Ukrainian].
- Oruzha, L. V. (2011). *Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z dyzainu u vyshchomu navchalnomu zakladi* [Training of Future Design Specialists in a Higher Educational Institution] [Abstract of PhD Dissertation, National Pedagogical Dragomanov University] [in Ukrainian].